

Адатланмагъан ачыкъ дарс.

Дагъыстан адабият 10 кл.

(Бу дарсны мен Институт Развитияда мастер-класс этип де бергенмен. 2017-нчи йылда)

- Дарсны темасы:** Абдулгъюсейин Ибрагъимов Къызларлы.
«Аманхор».
- Дарсны муратлары:** 1. Яшланы А. Ибрагъимовну яшаву ва яратывчулугъу булан таныыш этмек.
2. А. Ибрагъимовну озюнню алдына салгъан масъалаланы, оланы кютмек учун
3. Ону жамият учун чалышгъан кююн гёрсетмек.
4. «Аманхор» деген романны тарих булан байлангъанлыгъыны айланасында ахтарыв иш юрютмек.
- Тарбиялав мурат:** Къумукъ халкъны теренге гетген тарихин билип, намусгъа, ягъгъа байланмакъны тарбиялав.
- Къурал:** Суратлар, А. Ибрагъимовну асарларыны гъакъындагъы материаллар, С.Алиевни «Асрулар сезе гелген асыл сёз» деген китабы компьютер, проектор.

Дарсны барышы

I. Къурум мюгълет. Слайд 1

II. Сынавун мекенлешдишив, токъташдырыв(актуализация знаний):

Кахабросолу Магъмут «Казармадан кагъыз». Слайд 2.

1. Поэманы аслу маънасын ачыв. Гесеклеге гёре яшланы охуву.

2. Сорвлагъа жаваплар:

- Кахабросолу Магъмутну гъакъында Николай Тихонов не деп айтгъан?

- Ону лирикасында тав къатынны келпети нечик берилген?

- Магъмутну поэзиясында ошатывланы нечик ери бар?

III. Янгылыкъ ачыв(янгы материалны уйренив): Абдулгъюсейин Ибрагъимов Къызларлы. «Аманхор». Слайд 3-4

1. Гиришив сёз. А.Ибрагъимовну суратын гёрсетив. Слайд 6

Эпиграф:

**Игит озю озлсе де,
аты озлмей.**

/Халкъ айтыву/ Слайд 5

2. Муаллимни Абдулгъюсейин Ибрагъимов Къызларлыны яшаву ва яратывчулугъу гъакъда сёйлевю. Слайд 7

Плангъа гёре: Слайд 8.

- 1).Тувгъан 1890-нчы йылда Къызларкъалада.
- 2).Атасы Зайнулабидин кёп билимли адам болгъан.
- 3)Абдулгъюсейн мадрасада, рус школарда охугъан.
- 4). Яш чагъындан Абдулгъюсейн Омар Хайам, Рудаки, Физули, Низами, Навои йимик гюнтувуш шаирлени асарлары булан таныш бола. Слайд 9-11
- 5). Ибрагъимов бу язывчуланы асарларын да охуй: Гомерни, Шекспирни, Гётени ва Шиллерни. Слайд 12.
- 6). Абдулгъюсейн асарларын кёп суйген рус язывчулар: А.С. Пушкин, М.Ю.Лермонтов, Л.Н.Толстой. Слайд 13.
- 7).Къызларда къурулгъан «Гъаят» деген школада А.Ибрагъимовну тюрк тилден дарс беривю. **1910 йыл** Слайд 14
- 8). Ибрагъимов Къызлардагъы революция гъаракатына къошула.
- 9). Абдулгъюсейн - партизан отрядны комиссары.
- 10)Ибрагъимовну совет-хозяйство къурумларда ишлевю.

**Абдулгъюсейн Ибрагъимовну
асарлары: Слайд 15**

«Дертинге дарман излесенг»-рус тилде.
«Бир молланы сёзюнден»-рус тилде.
«Мени яшлыгъым».
«Ана юреги»- хабар.
«Аманхор» - халкъ романы. **1915 йыл**

«Аманхор» деген асарны тарихини гъакъхындан хабарлав:

17-нчи - 18 – нчи юз йыллар

Магъаммат – Эфендини «Къобан-Наме» деген китабыны агъамияты.
Слайд 16.

3. Сёзлюк иш: Слайд 17.

- **Алифан(ясакъ) - налог.**
- **Сарай(хансарай) – ханны къаласы.**
- **Дутар – агъач къомуз.**
- **Вилят – губерния, область.**
- **Сасыкъ сув – ийис, нас сув.**
- **Жаллат – асмакъчы, илмекчи, башын гесивчю.**

4. Китап булан ишлев.

Яшлагъа романны биринчи бёлюгюнден инг аслу ерлерин охутдуруп, ону хабарын айтдыраман. Гъар суратгъа гёре иш гёремен.

5. Слайдларда (19-24) гёрсетилген суратлагъа гёре хабарлав.

IV. Башлапгъы бажарывлукъларын болдурув:

Тестлеге гёре иш:

1- вариант Слайд 25.

- 1. «Аманхор» деген асарны язгъан: А.1915 й.
 - Б. 1930 й.
 - В. 1879 й.
2. Бу асарны автору:
- А. З. Батырмурзаев;
 - Б. Н.Батырмурзаев;
 - В. А. Ибрагъимов.
3. А.Ибрагъимов тувгъан:
- А. Хасавюртда;
 - Б. Къызларкъалада;
 - В. Дербенткъалада.

2 - вариант

- 1. Къызларкъалада «Гъаят» деген аты булангъы школа ачылгъан:
- А. 1910 й.
- Б. 1962 й.
- В. 1890 й.
- 2. «Аманхор» деген асарны баш игити кимни уланыдыр?
- А. Гъакимжанны;
- Б. Татарханны;
- В. Саид Магъамматны.
- 3. А.Ибрагъимов тувгъан:
- А.1890 й. Б.1879 й. В. 1910 й.

V. Рефлексия: Слайд 26

- -Сиз романны ушатдыгъызмы?
- - Онда не девюрню гъакъында
- язылгъан?
- - Булай асарлар бизин негер уйрете?

VI. Уйге иш:

- 1. Романны охуп гелмек.
- 2. Романны тарих булан не аралыгъы барны ахтарып, оз къаравун язмакъ.

VII. Яшланы ишин къыйматлав.